

Прилучення до українських національних традицій (бути чемним, милосердним, поважати старших) треба починати з вивчення культурних цінностей українського народу. Враховуючи вікові особливості дітей, будувати свою роботу так, щоб успадкування культурних цінностей молодшими школярами відбувалося за принципом – від близького до далекого. Тобто діти повинні виховуватися на найкращих традиціях сім'ї, свого роду, міста, краю, регіону, країни.

Зважаючи на складність і значущість сучасної освіти, її метою має стати моральне самоусвідомлення, виховання та розвиток духовних якостей. Кожній дитині необхідно прищепити, так би мовити, смак до духовного життя.

Література

1. Бех І.Д. Виховання особистості. Кн. 2. – К.: Либідь, 2003. – С. 137-141.
2. Бех І.Д. Вчинок у морально-духовному розвитку особистості // Поч. школа. – 2006. – №6. – С. 11-13.
3. Люблінська Г.О. Дитяча психологія. – К.: Вища школа, 1974. – С. 33.
4. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5-ти т. – К.: Рад. школа, 1976-1977. – Т.5. – С. 404-405.

Л.Ю.Пузанова

СТРУКТУРНА МОДЕЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З УЧНЯМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

В данной статье теоретически обосновывается структурная модель педагогической подготовки студентов к превентивной деятельности с учащимися начальной школы, конкретизируются структурные компоненты модели, реализация которых позитивно влияет на качество подготовки педагогических кадров.

In this article it is theoretically grounded the structure model of pedagogical raining the students' preventive activity with the pupils of the primary school and rended concrete its structure components of , realization of which positively gives influence on the quality of preparation of the pedagogical specialists.

Розбудова українського суспільства, зміна соціально-економічних умов поряд із позитивними явищами в державі, на жаль, спричинили ряд негативних явищ. Актуальність професійної підготовки майбутніх педагогів до превентивної діяльності визначається насамперед соціальним замовленням. Саме превентивне виховання передбачає науково обґрунтовані та своєчасно вжиті заходи, які спрямовані на запобігання різного роду відхилень – соціальних, моральних, педагогічних.

Превентивна діяльність педагога, вихователя, класного керівника знайшла відображення у працях В.М.Альфимова, М.І.Босенко, В.М.Оржеховської, Н.Г.Ничкало, О.І.Пилипенка, Г.М.Сагач, В.Г.Слюсаренка та ін.

Значна увага в зазначених наукових дослідженнях приділяється теоретичним аспектам підготовки студентів. Проблема підготовки педагогів до превентивного виховання недостатньо розроблена в науковій літературі. Вивчення досвіду практичної діяльності вчителів свідчить про те, що цілісна система професійної підготовки студентів до цього виду роботи у вищій школі не створена. Проблема організації спеціально зорієнтованої підготовки педагогів до превентивного виховання у програмах ВНЗ ще недостатньо осмислена і не має наукового обґрунтування.

Виявленні під час констатувального експерименту недоліки в підготовці студентів до професійної діяльності обумовили необхідність проведення формульовального експерименту.

Отримані дані під час констатувального експерименту дозволили визначити характер, задачі й основний зміст дослідно-експериментальної роботи. Під час формульовального експерименту була зроблена спроба довести експериментальним шляхом те, що виявлена й теоретично обґрунтована сукупність педагогічних умов забезпечує результативність педагогічної підготовки студентів до превентивної діяльності з молодшими школярами.

На основі отриманих даних під час констатувального експерименту виявлено недоліки в педагогічній підготовці студентів до превентивної педагогічної діяльності. Аналіз змісту й принципів її організації дозволив говорити про недооцінку превентивних дій учителя й переоцінку корективних способів у його роботі з молодшими школярами. Недооцінка теоретичних основ превентивної педагогіки в змісті загальнопедагогічної

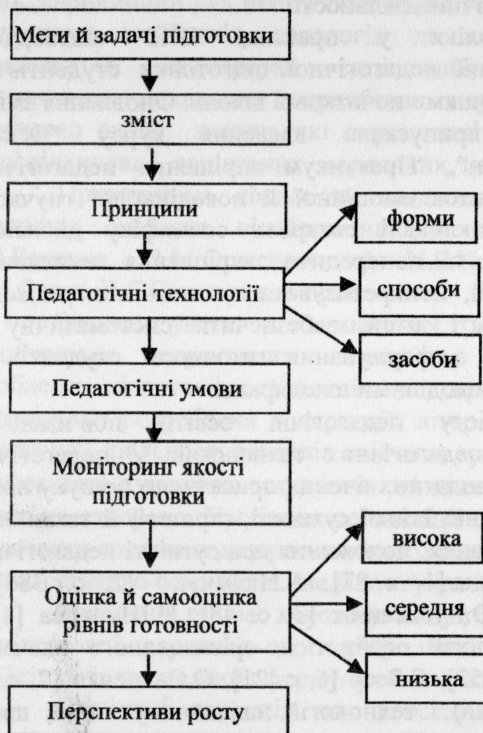
підготовки студентів обумовила низький рівень їхньої готовності до превентивної педагогічної діяльності.

Виявлені недоліки у практиці ВНЗ підтвердили необхідність модернізації педагогічної підготовки студентів до превентивної роботи з учнями початкової школи. Оновлення змісту педагогічної освіти припускало введення курсу “Основи превентивної педагогіки”, “Практикум вирішення педагогічних задач” і тренінг “Розвиток емоційної й поведінкової гнучкості вчителя”. Ці курси покликані розкрити специфіку діяльності педагогічної підтримки та попередити закріплення негативного досвіду поведінки дітей, конкретизувати шляхи попередження педагогічної занедбаності дітей, забезпечити систематичну та цілеспрямовану роботу з формування готовності студентів до превентивної роботи з молодшими школярами.

Оновлення змісту педагогічної освіти пов'язано з використанням нових педагогічних технологій. У педагогічній літературі багато робіт видатних вчених присвячено пошуку нових технологій, обґрунтуванню їхньої сутності, стратегії й тактики. У практиці одержали визнання положення про сутність педагогічних технологій (В. Кларина [1, с. 87], А. Нісімчук [2, с. 386]) і виховних технологій (О. Дубасенюк [3, с. 48], Н. Щуркова [4, с. 189]); про зміст технологій особистісно-орієнтованого навчання (Е. Бондаревська [5, с. 352], Є. Зеєр [6, с. 21], О. Савченко [7, с. 3], В. Серікова, І. Якиманська) і технологій навчання у вищій школі (О. Околетова, О. Пехота, А. Савельєва); тренінгових технологій (В. Натарова, Л. Петровська, Т. Яценко [8, с. 81]). У роботах багатьох дослідників переважають корекційні методи, педагогічний вплив, але, на жаль, недооцінюється педагогічна взаємодія в системі відношень “вчитель – учень”.

Новизна нашого підходу до розробки технологічного аспекту педагогічної підготовки студентів полягає у використанні превентивних принципів педагогічної діяльності, що забезпечують особистісну спрямованість і демократичний стиль діяльності вчителя. Сукупність педагогічних умов обумовило необхідність розробки структурної моделі підготовки студентів університету до превентивної діяльності, результатом якої має стати сформованість високого рівню їхньої готовності до превентивного виховання й навчання молодших школярів (рис. 1).

Структурна модель підготовки студентів до превентивної діяльності

При розробці структурної моделі за основу були взяті наступні положення:

1. Створенню моделі має передувати ознайомлення студентів зі специфікою превентивної діяльності вчителів початкової школи й особливостями його особистості, стилю діяльності й професійної позиції.

2. Структурні компоненти моделі мають бути представлені як взаємозалежні та давати чітке уявлення про професійні якості майбутнього вчителя початкових класів, про задачі, які він повинен вирішувати в процесі превентивної діяльності, і знання, що конкретизують теоретичні основи педагогічної підтримки й попередження педагогічної занедбаності дітей.

3. Зміст структурних компонентів моделі має поєднувати в собі не тільки загально-педагогічні знання, але й знання, що розкривають сутність, форми, способи превенції в педагогічному процесі, специфіку вікових і психологічних особливостей молодшого шкільного віку, причини педагогічної занедбаності дітей і засоби її попередження.

4. Зміст підготовки спрямовувати на формування мотиваційної сфери особистості майбутнього вчителя, позитивного ставлення до превентивної діяльності та необхідність будувати відносини на основі педагогічної підтримки й своєчасної допомоги тим, хто її потребує.

5. Технологія особистісно-орієнтованої педагогічної підготовки забезпечує динаміку рівня готовності до превентивних дій у позитивну сторону, дозволяє уявити та усвідомити реальні можливості вчителя початкової школи в превентивному вихованні й навчанні молодших школярів. Технологія містить у собі всі умови для прояву індивідуальності особистості. Методи-ролі мають стимулювати превентивну діяльність, зміст якої та процес одержання результату нерозривно пов'язані між собою. У поєднанні рольових функцій, що виражають розмаїтість дій та імпровізацій, багатство емоцій і вольових зусиль, досягається розвиваючий ефект підготовки студентів до превентивної педагогічної діяльності. Причому особистісний аспект підготовки буде забезпечуватися технологією, якщо перенести акценти зі здібностей і можливостей студента на його особистість; із процесу цілеспрямованого розвитку якостей на процес педагогічної підтримки, створення умов для прояву природного потенціалу студентів, дозрівання й росту його здібностей.

6. Організація занять на принципах педагогічної взаємодії, співробітництва, рольової перспективи, імітаційно-ігровому й задачному підходах до їх структурування забезпечує умови для формування в студентів превентивних умінь і навичок, які необхідні для вирішення задач превентивного виховання й навчання учнів початкової школи. Процесуальна сторона підготовки припускає озброєння студентів системою основних понять превентивної педагогіки; закріплення стійкого інтересу до превентивної роботи з молодшими школярами, реалізацію гуманістичних принципів при оволодінні навчальним матеріалом,

формами й способами превентивної діяльності. Моделювання в процесі підготовки навчально-виховних ситуацій, які передбачають модель спілкування в системі “вчитель-учень”, програвання ролей стимулюють активність і саморозвиток особистості студентів.

7. Розмаїтість форм, способів, прийомів діяльності, використання тренінгів, імітацій, ділових ігор у підготовці студентів до превентивного навчання й виховання позитивно впливають на рівень їхньої готовності до превентивної діяльності.

8. Результативність моделі педагогічної підготовки студентів до превентивної діяльності визначається дотриманням сукупності умов, що проявляються в домінуванні особистісного над індивідуальним; оволодінні методикою вивчення особливостей і можливостей молодшого шкільного віку; виключенні авторитарних дій і закріпленні в майбутніх педагогів демократичного стилю діяльності; цілісності уявлень про моральні норми й правила поведінки в системі відносин “вчитель – учень”, створенні ситуації успіху й реалізації співробітництва в педагогічному процесі.

Результати педагогічної підготовки до превентивних дій залежать від ступеня прояву емоційної й поведінкової гнучкості студентів, що виступають важливими характеристиками їхнього професіоналізму.

9. Важливою складовою моделі підготовки студентів до превентивної роботи з молодшими школярами є моніторинг особистісно-орієнтованого педагогічного процесу. Мета його полягає у відстеженні особистісного й професійного зростання майбутніх учителів початкових класів під час засвоєння знань, оволодіння вміннями й навичками, накопичення досвіду превентивної діяльності, культури спілкування й формування готовності їх до превентивного виховання. Моніторинг підготовки студентів до превентивної діяльності оцінює загальні досягнення студентів.

Основними його критеріями є: оцінка суб'єктивного досвіду, особистісного змісту педагогічної діяльності, превентивних дій, спрямованість мотивів і потреб студентів, ступінь їхньої активності й самостійності при вирішенні навчальних проблем і виконанні завдань.

Продуктом моніторингу педагогічної підготовки є

готовність студента до превентивної роботи з учнями початкової школи, динаміка особистісного росту в позитивну сторону. Критеріями моніторингу виступають:

- психолого-педагогічний (рівень знань і умінь, що забезпечує результативність превентивних дій, позитивна мотивація навчальної діяльності);
- психологічний (рівень психологічного комфорту в системі відносин “викладач-студент”, “вчитель-учень”, рівень самодостатності майбутніх учителів; установки й цінності орієнтації учасників педагогічного процесу);
- соціально-психологічний (міжособистісні відносини, клімат у студентській групі, рівень групової згуртованості, психологічна захищеність кожного студента в педагогічному процесі);
- соціологічний (характер відносин всіх суб’єктів навчання до педагогічної підготовки, соціальні установки, професійні наміри майбутніх педагогів).

10. Підсумком підготовки студентів є високий рівень їх готовності до превентивної педагогічної діяльності, що виступає еталонною якістю, до якого мають наближатися їхні реальні знання, уміння і якості особистості.

Таким чином, розроблена структурна модель педагогічної підготовки студентів до превентивної діяльності з учнями початкових класів має позитивно вплинути на якість підготовки педагогічних кадрів.

Література

1. Кларин М.В. Пед-ая технология в учебном процессе: Анализ зарубежного опыта. – М.: Знание, 1989. – 87с.
2. Нісімчук А.С. Паранка О.С. Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник. – Видав. Центр “Просвіта”. 2000. – 368 с.
3. Дубасенюк О.А. Теоретичні і методичні основи виховної діяльності педогога: Автореф. Дис... доктора пед наук 13.00.04. Ін-т педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 1996. – 48 с.
4. Щуркова Н.Е. Педагогическая технология (педагогическое воздействие в процессе воспитания школьника). – Краснодар, 1993. – 189 с.
5. Бондаревская Е.В. Личностно-ориентированное образование:

опыт разработки парадигмы. – Ростов н/Д.: Издательство Ростов. Гос. Ун-та, 2000. – 352 с.

6. Зеер Э.Ф., Романцев Г.М. Личностно-ориентированное профессиональное образование//Педагогика, 2002. – С.16-21.
7. Савченко О.Я. Ознаки особистісно орієнтованої підготовки майбутнього вчителя: проблеми теорії і практики: збірник наукових праць/ Ред... кол.: Н.В. Гузий (відп. Ред.) та ін. – К.: УДПУ, 1997. – С. 3-8.

Л.О.Савченко

ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

В статье рассмотрены проблемы педагогической диагностики, и влияние на развитие творческих способностей студентов в процессе обучения в высшей школе.

In article problems of pedagogical diagnostics, and influence on development of creative abilities of students are considered during training in the higher school.

Постановка проблеми. У період становлення національної системи освіти особливого значення набувають питання використання діагностичних методик у вищій школі. Педагогічна діагностика як система методів і засобів створює основу для виявлення труднощів у роботі, дозволяє визначити сильні чи слабкі сторони педагогічної діяльності, накреслити оптимальні шляхи подальшого розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців. Отже, існує реальна потреба суспільства в розвитку інтелектуального потенціалу та розвитку творчих здібностей кожної людини. І найважливіша роль у цьому процесі належить впровадженню в практику вищої школи – діагностичних методик.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Педагогічною діагностикою займалися такі вчені і визначили її М.М.Обозов (процес аналізу результатів особистості), В.І.Зверов (визначення рівня педагогічних явищ), Л.М.Денякін (розпізнання творчого потенціалу особистості).

Нині розробленням цієї проблеми займаються М.М.Ржецький, Ю.І.Мальований, Н.М.Розенберг, В.І.Бондар, І.В.Распопов, І.Є.Булах, Л.Л.Момот, О.А.Козаков, С.У.Гончаренко